

№ Φ 092.22/3904

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση SĚĚ

Κατά

Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 22910/10)

Απόφαση

Στρασβούργο, 2 Μαΐου 2013

*Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44§2 της Σύμβασης.
Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές ως προς την μορφή.*

Στην υπόθεση **SËË** κατά Ελλάδα,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα) συνεδρίασε σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Isabelle Berro-Lefèvre, Πρόεδρο,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Erik Møse,

Ksenija Turkovic, Δικαστές,

Και με την σύμπραξη του Γραμματέα Τμήματος, Søren Nielsen,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 9 Απριλίου 2013,

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (υπ'αρ. 22910/10) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας την οποία άσκησε μία Γεωργιανή υπήκοος, η κα **SËË** η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 8 Απριλίου 2010 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Την προσφεύγουσα εκπροσώπησε ο κος Θ.Τσιάτσιος, Δικηγόρος Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τις πληρεξουσίες της, την κ. Κ.Παρασκευοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κ. Ζ.Χατζηπαύλου, Δικαστική

Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Κυβέρνηση της Γεωργίας στην οποία κοινοποιήθηκε η προσφυγή (άρθρα 36§1 της Σύμβασης και 44§1(α) του Κανονισμού εξέφρασε την επιθυμία της να ασκήσει το δικαίωμά της και να παρέμβει στην διαδικασία. Ωστόσο, δεν κατέθεσε παρατηρήσεις εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

3. Η προσφεύγουσα παραπονείται για παραβίαση των άρθρων 3 και 5 §§1 και 4 της Σύμβασης.

4. Στις 25 Μαρτίου 2011, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 29§1 της Σύμβασης αποφασίστηκε ότι το Τμήμα θα αποφανθεί συγχρόνως επί τους παραδεκτού και επί της ουσίας της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1980.

A. Η κράτηση της προσφεύγουσας ενόψει της απέλασής της και οι σχετικές προσφυγές.

6. Στις 2 Φεβρουαρίου 2005, η προσφεύγουσα εισήλθε στην ελληνική επικράτεια με τίτλο παραμονής που είχε τρίμηνη ισχύ.

7. Στις 15 Οκτωβρίου 2009, συνελήφθηκε στην Θεσσαλονίκη από την Υπηρεσία καταστολής της παράνομης μετανάστευσης (πρώην Συνοριακή Αστυνομία Κορδελιού) και τέθηκε σε προσωρινή κράτηση στους χώρους της υπηρεσίας αυτής ενόψει της απέλασής της. Η υπηρεσία απηύθυνε στην Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης πρόταση απέλασης της προσφεύγουσας συνοδευόμενη με κράτηση αυτής. Η προσφεύγουσα έλαβε

αντίγραφο της πρότασης αυτής καθώς και το έντυπο που την ενημέρωνε για τα δικαιώματά της ως αλλοδαπής ενόψει απέλασης.

8. Την ίδια ημέρα, η Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης, θεωρώντας ότι υπήρχε κίνδυνος να δραπετεύσει η προσφεύγουσα, ότι αποτελούσε απειλή για την δημόσια τάξη και ασφάλεια και ότι διέμενε παράνομα στην ελληνική επικράτεια, διέταξε με βάση το άρθρο 76§§1 (β) και (γ) και 3 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005 την κράτησή της έως ότου ληφθεί, εντός προθεσμίας τριών ημερών, η απόφαση απέλασης.

9. Στις 18 Οκτωβρίου 2009, η Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης διέταξε την απέλαση της προσφεύγουσας με βάση το άρθρο 76§1 (β) και (γ) του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 48 §2 του Νόμου υπ'αρ. 3772/2009, με την αιτιολογία ότι διέμενε στην Ελλάδα χωρίς να έχει τα απαραίτητα διοικητικά έγγραφα και ότι εκκρεμούσε εναντίον της ποινική διαδικασία. Έκρινε ειδικότερα ότι η προσφεύγουσα είχε κατηγορηθεί για το αδίκημα της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης κατάθεσης δικαιολογητικών ενόψει της απόκτησης άδειας παραμονής και απόπειρας υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης άδειας παραμονής (άρθρα 42 και 220 του Ποινικού Κώδικα). Επίσης, αποφάσισε την διατήρηση της κράτησης της ενδιαιετομένης «έως ότου εκτελεστεί η απόφαση απέλασης και για περίοδο που δεν μπορούσε να υπερβεί, συνολικά, τους έξι μήνες από την θέση της υπό κράτηση, επειδή, δεδομένων των περιστάσεων, [η προσφεύγουσα] μπορούσε να διαφύγει της απέλασής της και να απειλήσει την δημόσια τάξη και ασφάλεια». Η απόφαση της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης προέβλεπε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 48 του Νόμου υπ'αρ. 3772/2009, η κράτηση της προσφεύγουσας μπορούσε να φτάσει «το ανώτερο τους δώδεκα μήνες στην περίπτωση που δεν θα συνεργαζόταν με τις αρμόδιες αρχές ή στην περίπτωση που θα καθυστερούσε η λήψη των εγγράφων που θα εκδίδονταν από την χώρα προέλευσης ή μετάβασης και που ήταν απαραίτητα για την εκτέλεση του μέτρου» (απόφαση αρ. 358127/1-γ).

10. Στις 26 Οκτωβρίου 2009, η προσφεύγουσα άσκησε μέσω του δικηγόρου της, σύμφωνα με το άρθρο 77 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005, ενδικοφανή προσφυγή κατά της απόφασης απέλασης, η οποία απορρίφθηκε από την Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης στις 30 Οκτωβρίου 2009.

11. Στις 2 Νοεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα κατέθεσε αντιρρήσεις κατά της συνέχισης της κράτησής της ενώπιον της Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα ισχυριζόταν ότι δεν αποτελούσε απειλή για την δημόσια τάξη και ότι δεν μπορούσε να δραπετεύσει. Υποστήριζε ότι ζούσε στην πόλη της Δράμας με τον σύζυγό της και ότι και οι δυο τους ασκούσαν επαγγελματική δραστηριότητα. Παραπονιόταν επίσης για τις «απαράδεκτες συνθήκες κράτησης λόγω του συνωστισμού που επικρατούσε στους χώρους κράτησης» καθώς και για τις συνθήκες κράτησης του συζύγου της, για τον οποίο έλεγε ότι κρατούνταν σε άλλο μέρος.

12. Την ίδια ημέρα, η Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης απέρριψε τις αντιρρήσεις της προσφεύγουσας με την αιτιολογία ότι υπήρχε κίνδυνος να δραπετεύσει. Έκρινε ως προς το θέμα αυτό ότι η προσφεύγουσα δεν αποχώρησε από την ελληνική επικράτεια ότι έληξε η βίζα της και ότι είχε επιλέξει να παραμείνει παράνομα. Σημείωσε ότι κατηγορούνταν για παράνομη υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης κατάθεσης δικαιολογητικών ενόψει απόκτησης άδειας παραμονής και απόπειρα υφαρπαγής ψευδούς άδειας παραμονής. Έκρινε επίσης ότι το σπίτι της προσφεύγουσας στην Γεωργία είχε καταστραφεί και ότι δεν είχε κοντινούς συγγενείς στην χώρα της. Δεν έκανε καμία αναφορά στους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας σχετικά με τις συνθήκες κράτησής της (απόφαση υπ'αρ. 1298/2009).

13. Στις 3 Νοεμβρίου 2009 η προσφεύγουσα έκανε γνωστή στους φύλακες του χώρου όπου κρατούνταν την επιθυμία της να καταθέσει αίτηση

No Φ 092.22/3904

ασύλου. Μια σχετική αναφορά διαβιβάστηκε στην Υπηρεσία Πολιτικού Ασύλου της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης.

14. Στις 17 Νοεμβρίου 2009 η προσφεύγουσα κατέθεσε νέες αντιρρήσεις ενώπιον της Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου κατά της κράτησής της. Επανέλαβε τα επιχειρήματά της σχετικά με το ότι δεν υπήρχε κίνδυνος να δραπετεύσει και σχετικά με τις συνθήκες κράτησής της και προσέθεσε ότι είχε εντωμεταξύ καταθέσει αίτηση ασύλου. Την ίδια μέρα η Πρόεδρος χαρακτήρισε τις αντιρρήσεις αυτές ως αίτηση ανάκλησης (άρθρο 76 §5 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005) και τις απέρριψε με την απόφαση υπ' αρ. 1371/2009. Επιβεβαίωσε τα συμπεράσματα της απόφασης υπ'αρ. 1298/2009, υπογραμμίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι η κατηγορία η σχετική με την υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης και της απόπειρας υφαρπαγής ψευδούς άδειας παραμονής ήταν ήδη γνωστή στο Δικαστήριο κατά την συζήτηση των πρώτων αντιρρήσεων και ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελούσε «νέο στοιχείο» υπό την έννοια του άρθρου 76 §5 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005. Τέλος, θεώρησε ότι η κατάθεση αίτησης ασύλου δεν μπορούσε να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της κράτησης λόγω του ότι η αίτηση αυτή είχε κατατεθεί μετά την σύλληψη της προσφεύγουσας και λόγω της σύλληψης αυτής και όχι κατά την ημερομηνία εισόδου της στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2005.

15. Στις 10 Δεκεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα κατέθεσε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης αίτηση ακύρωσης της απόφασης απέλασης, αίτηση αναστολής της εκτέλεσης του μέτρου καθώς και αίτημα προσωρινής διαταγής αναστολής. Στις 29 Μαρτίου 2010, το Πρωτοδικείο απέρριψε την αίτηση προσωρινής διαταγής αναστολής.

16. Στις 17 Δεκεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα κατέθεσε εγγράφως αίτηση ασύλου.

17. Στις 13 Ιανουαρίου 2010 κατέθεσε υπόμνημα στην Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης στο οποίο υποστήριζε ότι οι αξιοθρήνητες κατ' αυτή συνθήκες της κράτησής της δικαιολογούσαν την απόλυσή της. Ως προς αυτό, επικαλέστηκε το άρθρο 3 της Σύμβασης, υποστήριζε ότι είχε ζήσει επί τρεις μήνες σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες, και ότι ήταν αναγκασμένη να μοιράζεται έναν περιορισμένο χώρο με υπερβολικά πολλές κρατούμενες, ότι δεν μπορούσε να αναπαυθεί αξιοπρεπώς, ότι το κελί δεν αεριζόταν και δεν φωτιζόταν επαρκώς, ότι ο αέρας που ανέπνεαν η ίδια και οι συγκρατούμενές της ήταν με καπνό και δύσοσμος και ότι δεν υπήρχαν αρκετά ντους και τουαλέτες. Παραπονιόταν επίσης για την απουσία χώρου για σωματική άσκηση και ψυχαγωγία. Κατήγγειλε την απουσία υποδομών για την εστίαση και υπογράμμισε ότι το ποσό των 5,87€ ανά ημέρα δεν επαρκούσε για μια σωστή διατροφή και ότι, εδώ και τρεις μήνες, η μοναδική της τροφή ήταν δύο σάντουιτς την ημέρα.

18. Στις 19 Ιανουαρίου 2010, η αίτησή της απορρίφθηκε από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης ο οποίος αναφερόμενος ειδικότερα στις συνθήκες κράτησης, ανέφερε ότι το ποσό των 5,87€ ήταν αυτό που προβλεπόταν από την σχετική νομοθεσία και ότι η Επιτροπή Πρόληψης βασανιστηρίων και απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης (CPT) είχε επισκεφτεί στις 18 Σεπτεμβρίου 2009 τους σχετικούς χώρους. Η εν λόγω Επιτροπή δεν διατύπωσε κανένα σχόλιο όσον αφορά τους χώρους (ντους, τουαλέτες, εξόδους, τηλεόραση, χώρο εστίασης).

19. Στις 25 Ιανουαρίου 2010 η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης αίτηση ανάκλησης της απόφαση υπ'αρ. 1371/2009 (άρθρο 76 §5 του Νόμου υπ'αρ. 3386/2005): υποστήριζε ότι ήθελε να φύγει από την χώρα με δική της πρωτοβουλία για να συναντήσει την κόρη της, που όπως έλεγε, είχε καρδιακά προβλήματα.

20. Την ίδια ημέρα, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου απέρριψε την αίτησή της (απόφαση υπ'αρ. 80/2010). Θεώρησε ότι τα στοιχεία που προσκόμισε η προσφεύγουσα για να αποδείξει την ασθένεια της κόρης της δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη αφού επρόκειτο για απλές φωτοτυπίες που δεν ήταν επικυρωμένες και δεν περιείχαν καμία αναφορά σε αυτόν που έκανε την μετάφραση. Έκρινε επίσης ότι το ιατρικό πιστοποιητικό που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν είχε εκδοθεί από Δημόσιο Νοσοκομείο και ανέφερε μόνο τα αποτελέσματα ενός υπερηχογραφήματος που το Δικαστήριο δεν μπορούσε να ερμηνεύσει.

21. Στις 18 Φεβρουαρίου 2010, η Επιτροπή προσφυγών πρότεινε την απόρριψη της αίτησης ασύλου που είχε καταθέσει η προσφεύγουσα με την αιτιολογία ότι η προσφεύγουσα δεν πληρούσε τα κριτήρια για να επικαλεστεί το καθεστώς του πρόσφυγα. Συμπέρανε ότι η αίτηση της προσφεύγουσας ήταν προδήλως αβάσιμη και καταχρηστική. Κατά την άποψη της Επιτροπής, στην πραγματικότητα, η προσφεύγουσα ξεκίνησε την σχετική διαδικασία για να διευκολύνει την παραμονή της στην Ελλάδα με σκοπό να βρει εργασία. Εξάλλου, η προσφεύγουσα είχε παραδεχτεί ότι είχε φύγει από την χώρα της επειδή δεν είχε οικογένεια και αναζητούσε καλύτερη ζωή με τον άντρα της και δεν είχε καταθέσει τέτοια αίτηση νωρίτερα ελπίζοντας ότι ο νόμος θα τακτοποιούσε την κατάστασή της. Στις 21 Φεβρουαρίου 2010, ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης απέρριψε την αίτηση ασύλου. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 3 Μαρτίου 2010 ενώ αυτή κρατούνταν.

22. Στις 8 Μαρτίου 2010, η προσφεύγουσα κατέθεσε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο αίτηση ανάκλησης της απόφασης υπ'αρ. 80/2010 του Προέδρου του ίδιου Δικαστηρίου. Υποστήριξε ότι σοβαρά προβλήματα συνέβησαν που αποτελούσαν έναν νέο στοιχείο που δικαιολογούσε την ανάκληση. Παραπονούνταν επίσης ότι επί τέσσερις μήνες είχε υποβληθεί σε

απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης. Τέλος κατηγορούσε την Διοίκηση ότι είχε δείξει παθητικότητα ως προς την προετοιμασία της απέλασης και υποστήριξε ότι δεν έπρεπε να το υποστεί η ίδια με μία κράτηση που θα έφτανε στην μέγιστη νόμιμη διάρκειά της.

23. Στις 16 Μαρτίου 2010, το Πρωτοδικείο απέρριψε την αίτηση. Θεώρησε ότι τα ιατρικά πιστοποιητικά που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν αρκούσαν για να αποδείξουν την επιδείνωση της υγείας της (απόφαση υπ' αρ. 326/2010) και για να δικαιολογήσουν επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησής της. Ειδικότερα έκρινε ότι η προσφεύγουσα είχε προσκομίσει δύο ιατρικές συνταγές του περιπατητικού τμήματος του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης, εκ των οποίων η πρώτη ανέφερε απλώς «κατάθλιψη» και συνταγογράφησε ορισμένα φάρμακα ενώ η δεύτερη δεν ανέφερε καν το όνομα του δικαιούχου της συνταγής, πράγμα που δημιουργούσε αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα αυτού. Οι συνταγές αυτές δεν αναφέρονταν την σοβαρότητα της κατάστασης της υγείας την οποία επικαλούνταν η ενδιαφερομένη, ενώ το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν ήταν σε θέση, αφού δεν διέθετε πραγματογνωμοσύνη, να εκτιμήσει την κατάσταση αυτή βασιζόμενο μόνο στην συνταγογράφηση φαρμάκων. Δεν απάντησε στους άλλους λόγους παρανομίας που προέβαλε η προσφεύγουσα.

24. Στις 10 Απριλίου 2010 η προσφεύγουσα κατέθεσε νέο αίτημα ανάκλησης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Υποστήριξε ότι κρατούνταν επί έξι μήνες χωρίς να έχει εκτελεστεί η απέλασή της και ότι εξακολουθούσε να έχει προβλήματα υγείας. Προσκόμιζε βεβαίωση του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης, που εκδόθηκε στις 29 Μαρτίου 2010, σύμφωνα με την οποία ακολουθούσε θεραπευτική αγωγή και υπέφερε από διαταραχές προσαρμογής με στοιχεία άγχους και κατάθλιψης.

25. Με την απόφαση υπ'αρ. 428/2010 της 12^{ης} Απριλίου 2010 το Πρωτοδικείο διέταξε την άρση της κράτησης της προσφεύγουσας και όρισε στην ενδιαφερομένη προθεσμία δέκα ημερών για να φύγει από την χώρα.

No Φ 092.22/3904

Για την απόφασή του αυτή το Πρωτοδικείο έκανε δεκτό ότι η κράτηση της προσφεύγουσας σε τρεις ημέρες θα έφτανε το μέγιστο επιτρεπόμενο από το νόμο όριο και διαπίστωσε ότι η ενδιαφερομένη είχε ταξιδιωτικά έγγραφα και ότι η διοίκηση δεν είχε προβεί σε καμία ενέργεια σχετικά με την απέλασή της. Δέχθηκε επίσης ότι η προσφεύγουσα δεν είχε διαπράξει άλλο αδίκημα πλην της παράνομης εισόδου και παραμονής, και ότι είχε προβλήματα υγείας και είχε γνωστή διαμονή όπου μπορούσε να αναζητηθεί για την εκτέλεση της απέλασης. Κατά την άποψη του Πρωτοδικείου, όλα αυτά τα στοιχεία ήταν καθοριστικά και δικαιολογούσαν την επανεξέταση των αντιρρήσεων της προσφεύγουσας.

B. Οι συνθήκες κράτησης της προσφεύγουσας στους χώρους της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης Θεσσαλονίκης.

1. Η εκδοχή της προσφεύγουσας

26. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το κελί της δεν αεριζόταν ούτε φωτιζόταν επαρκώς, ότι είχε εμβαδόν 13 τ.μ., ότι το μοιραζόταν με δεκαπέντε έως είκοσι κρατούμενες και ότι ο αέρας ήταν υγρός και δυσώδης, κυρίως λόγω της ανάμιξης με καπνιστές. Καταγγέλλει επίσης απουσία χώρου για προαυλισμό ή σωματική άσκηση. Προσθέτει ότι οι κρατούμενες δεν μπορούσαν να ψυχαγωγηθούν.

27. Επίσης, οι χώροι ήταν ανθυγιεινοί και τα ντους και οι τουαλέτες ανεπαρκή. Η προσφεύγουσα παραπονείται για μη σίτιση των κρατουμένων από την σωφρονιστική υπηρεσία και υποστηρίζει ότι κάθε κρατούμενος δικαιούταν μόνον 5,87€ την ημέρα για να παραγγείλει γεύματα που τους παραδίδονταν απ' έξω. Τέλος υποστηρίζει ότι οι συνθήκες κράτησής της είναι υπεύθυνες για την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας της.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

28. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, ο χώρος κράτησης έχει συνολικό εμβαδόν 60 τ.μ. και αποτελείται από δύο διακριτά κελιά, ένα χωλ 18 τ.μ., WC και ντους. Το πρώτο κελί είχε εμβαδόν 28 τ.μ. και χωρητικότητα 10 ατόμων, και το δεύτερο εμβαδόν 14 τ.μ. και χωρητικότητα 5 ατόμων. Κάθε κελί ήταν εξοπλισμένο με WC και ντους, είχε τεχνητό φωτισμό, σύστημα εξαερισμού, κεντρική θέρμανση και κλιματισμό, και είχε κιγκλιδώματα που επιτρέπανε να μπαίνει ο αέρας και το φως.

29. Σε κάθε κελί υπήρχαν δύο κρεβάτια και στρώματα. Γινόταν απολύμανση των κελιών μία φορά την εβδομάδα από εξειδικευμένο συνεργείο ενώ τέσσερις φορές την εβδομάδα τα καθάριζε καθαρίστρια. Για να στηρίξει τους ισχυρισμούς της η Κυβέρνηση προσκομίζει βεβαιώσεις του Αξιωματικού της Αστυνομίας που ήταν υπεύθυνος για την καθαριότητα του κτιρίου και που βεβαιώνει ότι η καθαριότητα γινόταν όπως έπρεπε στην περίοδο μεταξύ Οκτωβρίου 2009 και Απριλίου 2010. Τα κλινοσκεπάσματα πηγαίνανε για καθαρισμό στο Κέντρο Κράτησης Θεσσαλονίκης τουλάχιστον κάθε δύο μήνες περίπου. Οι κρατούμενοι λαμβάνανε τα απαραίτητα για την προσωπική τους υγιεινή είδη.

30. Κάθε κρατούμενος λάμβανε για την σίτιση του το ποσό των 5,87€ που όριζε ο νόμος. Έτσι ήταν δυνατόν σε κάθε κρατούμενο να επιλέγει κάθε ημέρα το φαγητό του. Οι κρατούμενοι είχαν επίσης την δυνατότητα να προμηθευτούν εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία.

31. Οι χώροι της Υπηρεσίας καταστολής παράνομης μετανάστευσης της Θεσσαλονίκης είχαν δεχτεί το 2009 επίσκεψη της Επιτροπής Πρόληψης των βασανιστηρίων και των απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) η οποία και δεν έκανε καμία ιδιαίτερη παρατήρηση.

Γ. Η κατάσταση της υγείας της προσφεύγουσας

No Φ 092.22/3904

32. Κατά την διάρκεια της κράτησής της στους χώρους της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης Θεσσαλονίκης η προσφεύγουσα μεταφέρθηκε:

-στις 16 Δεκεμβρίου 2009 στο Κέντρο Υγείας Εύοσμου, επειδή παραπονιόταν για πόνους στον λαιμό. Διαγνώστηκε φαρυγγίτιδα-ωτίτιδα και της χορηγήθηκε φαρμακευτική αγωγή.

-στις 16 Ιανουαρίου 2010 στο Γενικό Νοσοκομείο Παπαγεωργίου όπου της δώσανε φάρμακα για οσφυαλγία.

-στις 3 Φεβρουαρίου 2010 στο Γενικό Νοσοκομείο Παπαγεωργίου όπου της χορηγήσανε αγωγή για πόνους στα πλευρά.

-στις 26 Φεβρουαρίου 2010 στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης όπου της χορηγήθηκε αγωγή για ψυχολογικά προβλήματα και άγχος.

-στις 12 και 19 Μαρτίου 2010 στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης όπου της χορηγήθηκε αγωγή για κατάθλιψη.

-στις 24 Μαρτίου 2010 στο Γενικό Νοσοκομείο Άγιος Δημήτριος για την αντιμετώπιση κρίσης πανικού.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΟΙΚΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

A. Το Εθνικό Δίκαιο

1. Το Σύνταγμα

33. Το άρθρο 5 του Συντάγματος ορίζει ότι:

«1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά τους και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

№ Φ 092.22/3904

2. Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις προβλέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο.

Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας.

3. Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανένας δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά μόνον όταν και όπως ορίζει ο νόμος.

(...)

2. *Ο Νόμος αρ. 3386/2005*

34. Τα κρίσιμα με την υπό κρίση περίπτωση άρθρα του Νόμου 3386/2005 όπως τροποποιήθηκε από το Νόμο 3772/2009, σχετικά με την είσοδο, την διαμονή και την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια ορίζανε τα εξής:

Άρθρο 2

«1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται

(...)

γ) στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που έχουν καταθέσει αίτηση να αναγνωρισθεί το καθεστώς του πρόσφυγα, κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...)

Άρθρο 76

«1. Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται εφόσον:

α. έχει καταδικαστεί τελεσίδικα σε ποινή στέρησης της ελευθερίας (...)

β. έχει παραβιάσει τις διατάξεις του νόμου αυτού

γ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της Χώρας.

2. Η απέλαση διατάσσεται με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και (...), αφού προηγουμένως δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του.

3. Εφόσον ο αλλοδαπός, εκ των εν γένει περιστάσεων, κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, ή αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της αναχώρησης του ή τη διαδικασία απομάκρυνσης του, με απόφαση των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης ως προς την απέλασή του. Εφόσον εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτηση συνεχίζεται ως την εκτέλεση της απέλασης, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες. Σε περίπτωση που η απέλαση καθυστερεί επειδή αυτός αρνείται να συνεργαστεί ή καθυστερεί η λήψη των αναγκαίων για την απέλαση του εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσης του, η κράτηση του αλλοδαπού είναι δυνατόν να παραταθεί για περιορισμένο χρόνο, που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες.(...)

4. Σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός δεν κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου διαφωνεί ως προς την κράτησή του, με την ίδια απόφαση τάσσεται σε αυτόν προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες.

5. Η κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου αυτού απόφαση μπορεί να ανακληθεί ύστερα από αίτηση των διαδίκων, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία (...).»

Άρθρο 77

«Κατά της απόφασης απέλασης δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την κοινοποίησή της στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης (...). Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από την άσκηση της προσφυγής. Η άσκηση προσφυγής συνεπάγεται την αναστολή

№ Φ 092.22/3904

εκτέλεσης της απόφασης. Σε περίπτωση κατά την οποία με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση.»

Άρθρο 79

«1. Απαγορεύεται η απέλαση, εφόσον ο αλλοδαπός:

(...)

δ. Έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή έχει ζητήσει την παροχή ασύλου, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 (...).»

Άρθρο 83

«1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας, που εισέρχεται ή εξέρχεται ή επιχειρεί να εισέλθει ή να εξέλθει από το ελληνικό έδαφος χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ.

(...)

2. Αν ο υπήκοος τρίτης χώρας εισέλθει στο ελληνικό έδαφος ή εξέλθει από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς καθυστέρηση, μπορεί να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν (...).»

3. *Το Διάταγμα αρ. 114/2010 σχετικά με το καθεστώς του πρόσφυγα και την ενιαία διαδικασία που εφαρμόζεται σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς*

35. Τα κρίσιμα για την υπό κρίση περίπτωση άρθρα του Διατάγματος αρ. 114/2010, που τέθηκε σε ισχύ στις 22 Νοεμβρίου 2010, ορίζουν ότι:

Άρθρο 5§1

«Οι αιτούντες επιτρέπεται να παραμένουν στη Χώρα μέχρι την ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας εξέτασης της αίτησης και δεν απομακρύνονται με οποιοδήποτε τρόπο.»

Άρθρο 6

«1. Οι αιτήσεις δεν απορρίπτονται, ούτε αποκλείεται η εξέταση τους για μόνο το λόγο ότι δεν υποβλήθηκαν το ταχύτερο δυνατό.

2. Οι αποφάσεις επί των αιτήσεων λαμβάνονται σε ατομική βάση, μετά από εμπειριστατωμένη, αντικειμενική και αμερόληπτη εξέταση (...)

Άρθρο 13

1. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, που αιτείται διεθνούς προστασίας, δεν κρατείται για μόνο το λόγο ότι εισήλθε και παραμένει παράνομα στη χώρα. Πρόσωπο, το οποίο κατά το χρόνο που κρατείται υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας, παραμένει υπό κράτηση εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 2.

2. Η κράτηση των αιτούντων σε κατάλληλο χώρο επιτρέπεται κατ'εξάιρεση και εφόσον κριθεί ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα για έναν από τους παρακάτω λόγους:

α. Δεν φέρει ή έχει καταστρέψει τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί η ταυτότητα του, οι συνθήκες εισόδου και τα πραγματικά στοιχεία προέλευσης του, (...).

β. Συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη για λόγους που αναλύονται ειδικώς στην απόφαση κράτησης.

γ. Κρίνεται αναγκαία για την ταχεία και αποτελεσματική εξέταση του αιτήματος.

(...)

4. Η κράτηση αυτή επιβάλλεται για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα και σε καμία περίπτωση δεν δύναται να υπερβαίνει τις ενενήντα (90) ημέρες. Εάν ο αιτών έχει προηγουμένως κρατηθεί εν όψει διοικητικής απέλασης του, ο συνολικός χρόνος κράτησης δεν δύναται να υπερβαίνει τις εκατόν ογδόντα (180) ημέρες.

No Φ 092.22/3904

5. Οι αιτούντες που κρατούνται, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, έχουν τα δικαιώματα προσφυγής και υποβολής αντιρρήσεων που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 76 του ν. 3386/2005, όπως ισχύει.

6. Στις περιπτώσεις κράτησης αιτούντων, οι αρμόδιες αρχές παραλαβής ή εξέτασης, (...) εφαρμόζουν τα ακόλουθα:

(...)

δ. Παρέχουν στους κρατούμενους την προσήκουσα ιατρική φροντίδα.

ε. Διασφαλίζουν το δικαίωμα για νομική εκπροσώπηση των κρατούμενων.

στ. Μεριμνούν ώστε οι κρατούμενοι να ενημερώνονται για τους λόγους και τη διάρκεια της κράτησης.

B. Οι διαπιστώσεις της Επιτροπής για την Πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης κι εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT)

I. Οι διαπιστώσεις της Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT) μετά την επίσκεψή της στα κρατητήρια της Αστυνομίας και τους χώρους κράτησης αλλοδαπών το 2008

36. Το 2008, η Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT) επισκέφτηκε μεταξύ άλλων την Αστυνομική Υποδιεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης. Σημείωσε την απουσία κρεβατιών στα κελιά και ότι οι κρατούμενοι κοιμόντουσαν σε βρώμικα στρώματα στο πάτωμα. Επίσης, η έκθεση σημείωνε την απουσία χώρου για προαλισμό και σωματική άσκηση και υπογράμμισε ότι καθένας από τους κρατούμενους δικαιούταν 5,87€ την ημέρα για να παραγγείλει φαγητό απ' έξω. Στο σημείο αυτό η CPT αναφέρει τις αιτιάσεις των κρατουμένων, οι οποίοι υποστήριζαν ότι με το ποσό αυτό μπορούσαν να φαν το πολύ δύο σάντουιτς την ημέρα. Η CPT σύστησε στις Εθνικές Αρχές να διασφαλίσουν σε κάθε άτομο που κρατούνταν σε χώρους που προορίζονταν για την υποδοχή αλλοδαπών

ενόψει της απέλασής τους ένα μαγειρεμένο φαγητό, κατά προτίμηση ζεστό, τουλάχιστον μία φορά την ημέρα.

2. *Οι διαπιστώσεις της Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT) μετά την επίσκεψή της από τις 17 ως τις 29 Σεπτεμβρίου 2009 στα κρατητήρια της Αστυνομίας και τα Κέντρα κράτησης αλλοδαπών*

37. Στην έκθεσή της της 17^{ης} Νοεμβρίου 2010, η Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων (CPT) σημείωνε ότι οι ρυθμίσεις οι σχετικές με την σίτιση των κρατουμένων εξακολουθούσαν να είναι ακατάλληλες. Με το ημερήσιο επίδομα των 5,87€ κάποιος δεν μπορούσε παρά να αγοράσει ορισμένα σάντουιτς και μπουκάλια νερό, πράγμα που ήταν αρκετό για τους κατηγορούμενους που κρατούνταν για σύντομο χρονικό διάστημα αλλά ανεπαρκές για όσους κρατούνταν για μεγάλο χρονικό διάστημα.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

38. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι συνθήκες κράτησής της στους χώρους της υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης Θεσσαλονίκης ήταν αντίθετες προς το άρθρο 3της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικής.»

A. Ως προς το παραδεκτό

39. Η Κυβέρνηση προβάλλει την ένσταση της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, στην πραγματικότητα, η προσφεύγουσα παρέλειψε να προσφύγει στον

Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης για να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής της σύμφωνα με το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αναφέρεται στην απόφαση *Σιάσιος και λοιποί κατά Ελλάδας* (προσφυγή αρ. 30303/07, απόφασης της 4^{ης} Ιουνίου 2009). Υποστηρίζει ότι οι αντιρρήσεις της ενδιαφερομένης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης σύμφωνα με τις οποίες είχε κρατηθεί υπό απαράδεκτες συνθήκες συνωστισμού, είχαν διατυπωθεί κατά τρόπο γενικό και δεν αποτελούσαν την κατάλληλη προσφυγή για την βελτίωσή τους. Θεωρεί επίσης ότι, σύμφωνα με την απόφαση *Efremidze κατά Ελλάδας* (αρ. 33225/08, §27, 21 Ιουνίου 2011), το υπόμνημα που κατέθεσε η προσφεύγουσα στις 13 Ιανουαρίου 2010 ενώπιον της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης δεν αρκεί για την εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων.

40. Η προσφεύγουσα παραθέτει την απόφαση *Tabesh κατά Ελλάδος* (αρ. 8256/07, §§28-30, της 26^{ης} Νοεμβρίου 2009) και υποστηρίζει ότι έκανε χρήση των εθνικών ενδίκων μέσων που είχε στην διάθεσή της. Προσθέτει ότι καμία διάταξη του νόμου 3386/2005 ή κάποιου άλλου νόμου δεν προβλέπει ότι ο Εισαγγελέας είναι αρμόδιος για θέματα των συνθηκών κράτησης αλλοδαπών ενόψει απέλασης ή της απόλυσής τους λόγω άσχημων συνθηκών κράτησης.

41. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων του άρθρου 35§1 της Σύμβασης απαιτεί από τον προσφεύγοντα που θα προσφύγει σε Διεθνές Δικαστήριο να έχει προηγουμένως δώσει την δυνατότητα στο υπεύθυνο της παραβίασης Κράτος να αποκαταστήσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με εθνικά μέσα, κάνοντας χρήση των δικαστικών μέσων που προσφέρει η εθνική νομοθεσία αρκεί να είναι πραγματικά και επαρκή (βλ. μεταξύ άλλων, *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας*, [GC], αρ. 29183/95, §37, §37, CEDH 1999-I). Στην πραγματικότητα, το άρθρο 35§1 της Σύμβασης προβλέπει την εξάντληση

μόνο των ενδίκων μέσων που είναι συγχρόνως σχετικά με τις επίδικες παραβιάσεις, διαθέσιμα και πρόσφορα. Τα ένδικα αυτά μέσα πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνον στην θεωρία αλλά και στην πράξη, ειδάλλως στερούνται της απαιτούμενης αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας. Εναπόκειται στο καθ' ου η προσφυγή Κράτος να αποδείξει ότι πληρούνται οι απαιτήσεις αυτές (βλ. μεταξύ άλλων *Dalia κατά Γαλλίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, §38, *Recueil des arrêts et décisions* 1198-I).

42. Στην συνέχεια το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 35§1 της Σύμβασης προβλέπει κατανομή του βάρους της απόδειξης. Όσον αφορά την Κυβέρνηση, θα πρέπει, όταν επικαλείται την μη εξάντληση των ενδίκων μέσων, να πείσει το Δικαστήριο ότι το ένδικο μέσο ήταν πραγματικό και διαθέσιμο τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη κατά την εποχή των πραγματικών περιστατικών, ότι δηλαδή ήταν προσβάσιμο, ότι μπορούσε να προσφέρει στον προσφεύγοντα την αποκατάσταση των αιτιάσεών του και ότι παρουσίαζε εύλογες πιθανότητες ευδοκίμησης (*Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, §68, *Recueil* 1996-IV, και *Sejdovic κατά Ιταλίας*, [GC], αρ. 56581/00, §46, CEDH 2006-II).

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι στην προαναφερθείσα απόφαση *Efremidze*, §28, θεώρησε ότι η προσφεύγουσα είχε εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα. Έκανε δεκτό ότι, όσον αφορά την προσφυγή στον Προϊστάμενο της Αστυνομίας, η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) είχε γνωστοποιήσει το 2008 ότι δεν υπήρχε στην Ελλάδα πραγματική ανεξάρτητη Αρχή αρμόδια για την επιθεώρηση των χώρων κράτησης των Δυνάμεων Ασφαλείας. Αναρωτήθηκε επίσης εάν ο Προϊστάμενος της Αστυνομίας αποτελούσε Αρχή που πληρούσε τις προϋποθέσεις αντικειμενικότητας και αμεροληψίας που ήταν απαραίτητες για την αποτελεσματικότητα του ενδίκου μέσου. Ωστόσο, διευκρινίζει ότι ούτε η αναφορά στην Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) ούτε αυτό

το ερώτημα δεν ήταν καθοριστικά για το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε στην ανωτέρω απόφαση.

44. Εξετάζοντας την υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο δέχεται ότι, στις αντιρρήσεις της 2ας Νοεμβρίου 2009 ενώπιον της Προέδρου της Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης η προσφεύγουσα παραπονούνταν για «απαράδεκτες συνθήκες κράτησης λόγω του συνωστισμού που επικρατούσε στους χώρους κράτησης» της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης. Ωστόσο, στην απόφασή της αρ. 1298/2009 με την οποία απορρίφθηκαν οι αντιρρήσεις, η Πρόεδρος δεν έκανε καμία αναφορά στις συνθήκες κράτησης.

45. Επίσης, στις 13 Ιανουαρίου 2010, η προσφεύγουσα κατέθεσε υπόμνημα ενώπιον της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης, στο οποίο υποστήριζε ότι οι συνθήκες κράτησής της δικαιολογούσαν την απόλυσή της. Επικαλούμενη το άρθρο 3 της Συνθήκης ισχυριζόταν ότι εδώ και τρεις μήνες ζούσε σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες, ότι ήταν αναγκασμένη να μοιράζεται έναν περιορισμένο χώρο με υπερβολικό αριθμό κρατουμένων, και ότι, συνεπώς, κανένας δεν μπορούσε να αναπαυθεί αξιοπρεπώς, ότι το κελί δεν αεριζόταν επαρκώς και δεν είχε επαρκή φωτισμό, ότι ο αέρας ήταν με καπνό και δύσοσμος και ότι τα ντους και οι τουαλέτες δεν ήταν επαρκή. Παραπονιόταν επίσης ότι δεν υπήρχε χώρος για σωματική άσκηση ή για αναψυχή. Επίσης, κατήγγειλε την έλλειψη υποδομής για εστίαση και υποστήριζε ότι το ποσό των 5,87€ που χορηγούνταν καθημερινά δεν επέτρεπε στους κρατουμένους να διατρέφονται σωστά. Έτσι, εδώ και τρεις μήνες η ίδια διατρεφόταν με δύο σάντουιτς την ημέρα.

46. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα παράπονα αυτά αφορούν τις συνθήκες κράτησης στους χώρους της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης και ότι οι καταγγελλθείσες συνθήκες μοιάζουν να αποτελούν φαινόμενο δομικό, που αφορούσε την κράτηση στους χώρους

κράτησης της Αστυνομίας, και δεν αφορούσε αποκλειστικά την περίπτωση της προσφεύγουσας (*Bygylashvili κατά Ελλάδας*, αρ. 58164/10, §47, απόφασης της 25^{ης} Σεπτεμβρίου 2012). Αντίθετα, στην υπόθεση *Σιάσιος* την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση, οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων συνδεόντουσαν με την ιδιότητά τους ως τοξικομανών και την ανάγκη να μεταφερθούν σε φυλακή για την συνέχιση της προσωρινής τους κράτησης. Στην υπόθεση αυτή επρόκειτο για μια κατάσταση ιδιαίτερη των ίδιων των προσφευγόντων που έπρεπε να γνωστοποιηθεί στον Εισαγγελέα προκειμένου αυτός να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες.

47. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του, όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει διάφορες παράλληλες προσφυγές που αφορούν διάφορους τομείς του δικαίου, το άρθρο 35§1 της Σύμβασης δεν απαιτεί ο προσφεύγων, ο οποίος έχει επιχειρήσει να πετύχει την αποκατάσταση της επικαλούμενης παραβίασης της Σύμβασης, μέσω μίας εκ των προσφυγών αυτών, να οφείλει απαραίτητως να χρησιμοποιήσει και τις άλλες (*Zajac κατά Πολωνίας*, αρ. 19817/04, §80, 29 Ιουλίου 2008).

48. Συνεπώς, παρά το ότι η προσφεύγουσα δεν έκανε χρήση του μέσου που προτείνει η Κυβέρνηση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτίασή της δεν μπορεί να απορριφθεί για μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων (βλ. επίσης, προς την ίδια κατεύθυνση, *Ahmade κατά Ελλάδας*, αρ. 50520/09, §91, 25 Σεπτεμβρίου 2012). Επομένως, θα πρέπει απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης για την αιτία αυτή.

49. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3(α) τη Σύμβασης και ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου και την κρίνει παραδεκτή.

B. Ως προς την ουσία

50. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι οι συνθήκες κράτησής της ήταν αυτές που περιέγραψε στην προσφυγή της.

No Φ 092.22/3904

Αναφέρει ότι ο συνολικός αριθμός κρατουμένων κατά την περίοδο κράτησης της προσφεύγουσας κυμαινόταν σε διάφορα επίπεδα παραμένοντας όμως πάντα εντός του ορίου της χωρητικότητας των χώρων. Ο καθαρισμός και η απολύμανση των χώρων γινόταν τακτικά από ιδιωτική εταιρεία. Η προσφεύγουσα έλαβε είδη προσωπικής υγιεινής και είχε την δυνατότητα να εφοδιάζεται με εφημερίδες και περιοδικά. Επίσης, δεν απέδειξε ότι το ποσό των 5,87€ που λάμβανε καθημερινά για την σίτισή της ήταν οι μοναδικοί της πόροι για την διατροφή της. Τέλος, η Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι, μόλις η προσφεύγουσα παραπονέθηκε για προβλήματα υγείας μεταφέρθηκε αμέσως στα δημόσια νοσοκομεία όπου και της παρασχέθηκε ιατρική φροντίδα.

19. Για να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς της περί άσχημων συνθηκών κράτησης, η προσφεύγουσα αναφέρεται στη νομολογία του Δικαστηρίου σε θέματα κράτησης αλλοδαπών ενόψει απέλασης, και ιδίως στις αποφάσεις *Dougoz κατά Ελλάδας*, (αρ. προσφυγής 40907/98, CEDH 2001-II), *S.D. κατά Ελλάδας*, (αρ. προσφυγής 53541/07, 11 Ιουνίου 2009), προαναφερθείσα *Tabesh* και *A.A. κατά Ελλάδος* (αρ. προσφυγής 12186/08, 22 Ιουλίου 2010), καθώς και στις εκθέσεις που έχουν συντάξει διάφοροι Διεθνείς Οργανισμοί και διάφορα Διεθνή Όργανα όπως η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT), ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια (αποστολή του 2010) και η Διεθνής Αμνηστία και σε άρθρα που δημοσιεύθηκαν στις ελληνικές εφημερίδες (το 2009 και 2010) σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα γενικά και την Υπηρεσία καταστολής της παράνομης μετανάστευσης Θεσσαλονίκης ειδικότερα. Η ενδιαφερομένη επαναλαμβάνει ότι το κελί της φιλοξενούσε μερικές φορές πάνω από είκοσι πέντε κρατούμενες, ότι δεν υπήρχε η δυνατότητα προαυλισμού, ότι λάμβανε 5,87€ την ημέρα για την σίτισή της, ότι κοιμόταν στο πάτωμα και ότι το κελί δεν είχε κανένα φυσικό φωτισμό.

52. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει εξ αρχής ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης καθιερώνει μία από τις πιο θεμελιώδεις αρχές των δημοκρατικών κοινωνιών και ότι απαγορεύει με όρους απόλυτους τα βασανιστήρια και τις απάνθρωπες ή εξευτελιστικές μεταχειρίσεις ή ποινές, ανεξαρτήτως των συνθηκών και των πράξεων του θύματος (βλ. μεταξύ άλλων, *Labita κατά Ιταλίας*, [GC], αρ. 26772/95, §119, CEDH 2000-IV).

53. Υπενθυμίζει επίσης ότι εάν τα Κράτη έχουν το δικαίωμα να θέτουν σε κράτηση πιθανούς μετανάστες ενόψει του «αναμφισβήτητου δικαιώματός τους να ελέγχουν (...) την είσοδο και διαμονή αλλοδαπών στην επικράτειά τους» (*Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, §41, *Recueil* 1996-III), εντούτοις, το δικαίωμα αυτό πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης (*Mahdid et Haddar κατά Αυστρίας*, απόφ., προσφυγή αρ. 54762/01, CEDH 2005-XIII). Υπενθυμίζει επίσης ότι πρέπει να λαμβάνει υπόψη του την ιδιαίτερη κατάσταση των ατόμων αυτών όταν καλείται να ελέγξει τον τρόπο εκτέλεσης του μέτρου κράτησης σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης (*Riad et Idiab κατά Βελγίου*, προσφυγή αρ. 29787/03 και 29810/03, §100, 24 Ιανουαρίου 2008).

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι κατά την εκτίμηση των συνθηκών κράτησης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σωρευτικές τους επιπτώσεις καθώς και οι ειδικοί ισχυρισμοί του προσφεύγοντος (*προαναφερθείσα Dougoz*, §46). Ειδικότερα, η περίοδος κατά την οποία ένα άτομο κρατήθηκε υπό αμφισβητούμενες συνθήκες αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη (*Alver κατά Εσθονίας*, προσφυγή αρ. 64812/01, 8 Νοεμβρίου 2005).

55. Όσον αφορά τα θέματα συνωστισμού στις φυλακές, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι Γενικές Εκθέσεις που συνέταξε η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) δεν αναφέρουν ρητά τον ελάχιστο ατομικό χώρο που πρέπει να διαθέτει κάθε κρατούμενος που τοποθετείται σε κοινά κελιά. Ωστόσο προκύπτει από τις γενικές εκθέσεις της Επιτροπής Πρόληψης των

No Φ 092.22/3904

Βασανιστηρίων (CPT) και από τις συστάσεις που έχουν γίνει στα Κράτη ότι ο ελάχιστος επιθυμητός χώρος θα πρέπει να οριστεί σε 4 τ.μ. ανά κρατούμενο. Από την πλευρά του, το Δικαστήριο, το οποίο έχει εξετάσει υποθέσεις όπου ο προσφεύγων διάθετε λιγότερο από 3τ.μ. ατομικού χώρου, έχει κρίνει, ότι από μόνο του το στοιχείο αυτό αρκούσε για να συμπεράνει την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης (*Ananyev και λοιποί κατά Ρωσίας*, προσφυγή αρ. 42525/07 και 60800/08, §§144-145, 10 Ιανουαρίου 2012, με άλλες παραπομπές).

56. Αντίθετα, στις υποθέσεις όπου ο συνωστισμός δεν ήταν σημαντικός ώστε να εγείρει από μόνος του πρόβλημα υπό το πρίσμα του άρθρου 32, το Δικαστήριο σημειώνει ότι πρέπει να ληφθούν και άλλες πλευρές των συνθηκών κράτησης κατά την εξέταση της τήρησης της διάταξης αυτής. Μεταξύ των στοιχείων αυτών είναι η δυνατότητα να κάνει κάποιος ιδιωτική χρήση των τουαλετών, η ύπαρξη συστήματος εξαερισμού, η πρόσβαση στο φυσικό φως και τον αέρα, η ποιότητα της θέρμανσης και η τήρηση των βασικών υγειονομικών απαιτήσεων (βλ. επίσης τα στοιχεία που προκύπτουν από τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες που υιοθέτησε η Επιτροπή Υπουργών). Έτσι, ακόμη και σε υποθέσεις όπου κάθε κρατούμενος είχε στην διάθεσή του από 3 έως 4 τ.μ., το Δικαστήριο συμπέρανε την παραβίαση του άρθρου 3 εφόσον η επικαλούμενη έλλειψη χώρου συνοδευόταν από έλλειψη εξαερισμού και φωτός (*Moïsseïev κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ'αρ. 62936/00, 9 Οκτωβρίου 2008, βλ. επίσης *Vlassov κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ'αρ. 78146/01, §84, 12 Ιουνίου 2008, και *Babouchkine κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ'αρ. 67253/01, §44, 18 Οκτωβρίου 2007), από περιορισμένη πρόσβαση σε προαυλισμό σε καθαρό αέρα (*Istvan Gabor Kovacs κατά Ουγγαρίας*, προσφυγή υπ'αρ. 15707/10, §26, 17 Ιανουαρίου 2012) ή από καθολική έλλειψη ιδιωτικότητας στα κελιά (βλ. *mutatis mutandis*, *Belevitskiy κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ'αρ. 72967/01, §§73-79, 1^η Μαρτίου 2007, *Khoudoïorov κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ'αρ.

6847/02, §§106-107, CEDH 2005-X, και *Nososelov κατά Ρωσίας*, προσφυγή υπ' αρ. 66460/01, §§32 και 40-43, 2 Ιουνίου 2005).

57. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας εγείρουν πρόβλημα ως προς τις συνθήκες κράτησης της στους χώρους της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης της Θεσσαλονίκης.

58. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, τόσο στις αντιρρήσεις της και στα υπομνήματά της ενώπιον των Εθνικών αρχών όσο και στις παρατηρήσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου, η προσφεύγουσα παραπονείται ότι για τον συνωστισμό που επικρατούσε στα κελιά της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης όπου κρατούταν. Ωστόσο, δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία που να του επιτρέπουν να επαληθεύσει τον ισχυρισμό αυτό που στηρίζεται μόνον σε προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου ή σε εκθέσεις Διεθνών Οργανισμών και Διεθνών Οργάνων που αφορούσαν διάφορα ιδρύματα και διαφορετικές περιόδους. Σημειώνει επίσης ότι, μετά την επίσκεψη της στις 18 Σεπτεμβρίου 2009 στους χώρους αυτούς, η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) δεν διατύπωσε καμία κριτική ως προς το θέμα αυτό.

59. Με τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο διαπιστώνει στην υπό κρίση υπόθεση ιδιαίτερες παραλείψεις σε δύο σημεία τα οποία δεν αμφισβητεί η Κυβέρνηση, δηλαδή το θέμα της ποιότητας της εστίασης και την δυνατότητα σωματικής άσκησης για την προσφεύγουσα. Τα δύο αυτά σημεία αποτέλεσαν αντικείμενο υποθέσεων σχετικών με τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα, στις οποίες το Δικαστήριο συμπέρανε την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης (*Βαφειάδης κατά Ελλάδας*, αρ. 24981/07, §36, 2 Ιουλίου 2009, *Shuvaev κατά Ελλάδας*, προσφυγή υπ' αρ. 8249/07, §37, 29 Οκτωβρίου 2009, προαναφερθείσες *Tabesh*, §§40-42, και *Efremidze*).

60. Όπως και στις προαναφερθείσες υποθέσεις έτσι και στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο θεωρεί ότι από μόνο του το καθεστώς που αφορά την δυνατότητα ψυχαγωγίας και σίτισης στους χώρους της αστυνομίας όπου η προσφεύγουσα κρατήθηκε για έξι μήνες θέτει πρόβλημα ως προς το άρθρο 3 της Σύμβασης. Ειδικότερα, η αδυναμία προαυλισμού ή άσκησης μιας δραστηριότητας στον καθαρό αέρα μπορούσε να δημιουργήσει στην προσφεύγουσα αίσθημα απομόνωσης σε σχέση με τον εξωτερικό κόσμο, με πιθανές αρνητικές συνέπειες στην σωματική και ψυχική της υγεία (προαναφερθείσα *Efremidze*, §39).

61. Επίσης το Δικαστήριο διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το κατά πόσο ήταν επαρκές το ποσό που χορηγούνταν στην προσφεύγουσα για σίτιση σύμφωνη προς τις απαιτήσεις της Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) (βλ. ανωτέρω §§36-37). Πρέπει να σημειωθεί ότι η χορήγηση στους κρατούμενους ενός μικρού ποσού για την ικανοποίηση των διατροφικών αναγκών τους δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτή καθαυτή ως αντίθετη προς το άρθρο 3 της Σύμβασης, όταν πρόκειται για κράτηση πολύ σύντομης χρονικής διάρκειας. Ωστόσο, όσον αφορά πιο μακρόχρονη κράτηση, όπως αυτή της προσφεύγουσας, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εγγυώνται μια κατάλληλη και επαρκή ημερήσια διατροφή, με το να θέτουν σε λειτουργία, ενδεχομένως, μια εσωτερικής δομή για την εστίαση των κρατουμένων. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο σημείο αυτό ότι η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT), στην έκθεσή της του 2008 αναφέρεται ρητά στην ανάγκη εξασφάλισης στους κρατούμενους και σε όσους βρίσκονται σε κατάσταση παρόμοια με αυτή της προσφεύγουσας ένα μαγειρεμένο φαγητό –κατά προτίμηση ζεστό- τουλάχιστον μια φορά την ημέρα. Εξάλλου, στην έκθεσή της του 2010, υπογραμμίζει ότι η χορήγηση σε καθημερινή βάση του ποσού των 5,87€ δεν επιτρέπει παρά την αγορά ενός ή δύο σάντουιτς και ενός μπουκαλιού νερού, πράγμα που είναι αρκετό για κατηγορουμένους που κρατούνται για σύντομο χρονικό διάστημα, αλλά που δεν αρκεί για άτομα που κρατούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα.

62. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη εξετάσει το θέμα αυτό στην προαναφερθείσα απόφαση *Tabesh* στην οποία συμπέρανε την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης λόγω των συνθηκών στις οποίες είχε κρατηθεί ο προσφεύγων στους ίδιους χώρους, εκείνη την εποχή στους χώρους της Αστυνομίας Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ανεπάρκειες στην δυνατότητα ψυγαγωγίας και την κατάλληλη σίτιση του προσφεύγοντος οφειλόντουσαν στο ότι οι χώροι αυτοί δεν ήταν κατάλληλοι για την κράτηση του προσφεύγοντος. Επρόκειτο για χώρους που από την φύση τους προοριζόντουσαν να δεχτούν άτομα για πολύ σύντομες χρονικές περιόδους. Συνεπώς, δεν ήταν ουδόλως κατάλληλοι για τις ανάγκες μιας τρίμηνης κράτησης η οποία επιπλέον είχε επιβληθεί σε ένα άτομο που δεν εξέτιε ποινική ποινή αλλά ήταν εν αναμονή της εφαρμογής ενός διοικητικού μέτρου (προαναφερθείσα *Tabesh*, §43).

63. Οι διαπιστώσεις αυτές ισχύουν ακόμη περισσότερο στην παρούσα υπόθεση όπου η προσφεύγουσα κρατήθηκε περίπου έξι μήνες.

64. Ως εκ τούτου το Δικαστήριο θεωρεί ότι το ότι η προσφεύγουσα κρατήθηκε έξι μήνες στους χώρους της Υπηρεσίας καταστολής της παράνομης μετανάστευσης Θεσσαλονίκης κάτω από τέτοιες συνθήκες αποτελεί εξευτελιστική μεταχείριση, υπό την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης. Επομένως υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 §1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

65. Η προσφεύγουσα παραπονείται για τον παράνομο χαρακτήρα της κράτησης της ενόψει της απέλασής της. Επικαλείται το άρθρο 5 §1 της Σύμβασης που είναι διατυπωμένο ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις ταςακολουθούτους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:

(,,)

στ) εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από του να εισέλθη παρανόμως εν τη χώρα ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.

(...)

66. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι κράτηση της προσφεύγουσας ήταν νόμιμη σύμφωνα με το άρθρο 5 §1 της Σύμβασης, με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το εθνικό δίκαιο. Υποστηρίζει επίσης ότι η διάρκεια της κράτησης ήταν εύλογη αφού δεν υπερέβη το νόμιμο όριο των έξι μηνών και ότι η κράτηση δεν παρατάθηκε παρά τη δυνατότητα που προσέφερε το άρθρο 76 §3 του Νόμου 3386/2005. Θεωρεί ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η επιμέλεια των εθνικών αρχών ως προς την διαδικασία απέλασης αφού η ίδια η προσφεύγουσα, με την αίτηση ασύλου που υπέβαλε, ανέστειλε την απέλασή της και παρέτεινε έτσι την διαμονή της στην χώρα. Στην συνέχεια η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα άσκησε διάφορες προσφυγές και αντιρρήσεις κατά της κράτησής της, ότι η νομιμότητά τους εξετάστηκε και ότι όλες απορρίφθηκαν με αποφάσεις, που κατά την άποψη της Κυβέρνησης είναι αιτιολογημένες και ορισμένες εκ των οποίων εκδόθηκαν την ίδια την ημέρα της κατάθεσης της προσφυγής.

67. Η προσφεύγουσα επικρίνει την απόφαση απέλασης που εκδόθηκε εις βάρος της. Υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο θεμελίωσε την απόφαση αυτή στο ότι την θεωρούσε ως απειλή για την δημόσια τάξη και ασφάλεια και ότι την έλαβε χωρίς να υπάρχει καταδικαστική απόφαση, προϋπόθεση που απαιτείται από το άρθρο 76§1 (α) του Νόμου 3386/2005 για την απέλαση.

68. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι όσον αφορά τη «νομιμότητα» της κράτησης, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης των «νόμιμων οδών», η Σύμβαση παραπέμπει κυρίως στην υποχρέωση της τήρησης τόσο των

ουσιαστικών όσο και των δικονομικών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας αλλά απαιτεί επίσης κάθε στέρηση της ελευθερίας να είναι σύμφωνη με τον σκοπό του άρθρου 5, δηλαδή να προστατεύει το άτομο από την αυθαιρεσία (βλ. μεταξύ άλλων *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, §118, *Recueil des arrêts et décisions* 1196-V, και *Conka κατά Βελγίου*, αρ. 51564/99, §39, CEDH 2002-I).

69. Στην συνέχεια το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 5§1 (στ) δεν απαιτεί η κράτηση του ατόμου κατά του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία απέλασης να θεωρείται εύλογα απαραίτητη, π.χ. για να εμποδιστεί να τελέσει αδίκημα ή να διαφύγει. Ως προς αυτό, το άρθρο 5 §1 (στ) δεν προβλέπει την ίδια προστασία με το άρθρο 5§1 (γ). Στην πραγματικότητα, απαιτεί μόνον η διαδικασία απέλασης να βρίσκεται σε εξέλιξη. Επομένως το αν η αρχική απόφαση απέλασης δικαιολογείται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή της Σύμβαση δεν λαμβάνεται υπόψη για τους σκοπούς του άρθρου 5§1 (στ). Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μόνη η διεξαγωγή της διαδικασίας απέλασης δικαιολογεί την στέρηση της ελευθερίας με βάση την διάταξη αυτή (προαναφερθείσα απόφαση *Efremidze*, §54 και *Takush κατά Ελλάδας*, αρ. 2853/09, §41, 17 Ιανουαρίου 2012).

70. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο δέχεται ότι η προσφεύγουσα συνελήφθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2009 και κρατήθηκε ενόψει της απέλασής της επειδή κατά παράβαση των διατάξεων του Νόμου 3386/2005 δεν είχε αποχωρήσει από την ελληνική επικράτεια όταν εξέπνευσε η ισχύς της θεώρησής της (visa). Η απόφαση απέλασης της 18^{ης} Οκτωβρίου 2009 όριζε επίσης ότι προσφεύγουσα είχε κατηγορηθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 220 του Ποινικού Κώδικα, για υπαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης κατάθεσης δικαιολογητικών ενόψει της απόκτησης άδειας παραμονής και για απόπειρα υπαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης άδειας παραμονής.

71. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, παρά τις δηλώσεις της προσφεύγουσας, η απέλασή της διατάχθηκε σύμφωνα με τις παραγράφους ((β) και (γ) του άρθρου 76§1, και όχι σύμφωνα με την παράγραφο (α). Η απόφαση όριζε επίσης ότι η προσφεύγουσα θα κρατούνταν μέχρι την εκτέλεση της απόφασης απέλασης και για περίοδο που δεν μπορούσε να υπερβεί τους έξι μήνες από την ημερομηνία που τέθηκε σε κράτηση, επειδή, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, το Πρωτοδικείο θεωρούσε ότι η ενδιαφερομένη μπορούσε να διαφύγει της απέλασής της και την θεωρούσε απειλή για την δημόσια τάξη και ασφάλεια. Η προσφεύγουσα άσκησε αντιρρήσεις ενώπιον της Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου κατά της εξακολούθησης της κράτησής της και κατέθεσε πολλές αιτήσεις ανάκλησης σύμφωνα με το άρθρο 76§5, προβάλλοντας διάφορους λόγους σχετικούς με τον παράνομο χαρακτήρα της κράτησής της. Οι αντιρρήσεις και οι αιτήσεις αυτές, στο μεγαλύτερο μέρος τους απορρίφθηκαν με αποφάσεις αιτιολογημένες και προσαρμοσμένες στους διάφορους λόγους που προέβαλε η προσφεύγουσα.

72. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι, κατά την διάρκεια της κράτησής της, η προσφεύγουσα κατέθεσε, πρώτα προφορικά στις 3 Νοεμβρίου 2009 και στην συνέχεια εγγράφως, στις 17 Δεκεμβρίου 2009 αίτηση ασύλου που οι αρμόδιες αρχές απέρριψαν. Από το εθνικό δίκαιο προκύπτει ότι μπορεί μια τέτοια αίτηση να αναστέλλει την εκτέλεση ενός μέτρου απέλασης, δεν αναστέλλει όμως την κράτηση. Το εθνικό δίκαιο επιβάλλει μόνον η αίτηση ασύλου να εξεταστεί κατά προτεραιότητα (άρθρο 13 του Διατάγματος 114/2010-ανωτέρω παράγραφος 35). Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, οι αρχές εξέτασαν την αίτηση ασύλου της προσφεύγουσας και την απέρριψαν εντός σύντομης προθεσμίας, ήτοι στις 21 Φεβρουαρίου 2010, υπογραμμίζοντας ότι η προσφεύγουσα η οποία βρισκόταν στην ελληνική επικράτεια από τον Φεβρουάριο του 2005 είχε χρησιμοποιήσει την διαδικασία αυτή για να μείνει στην Ελλάδα και να βρει εργασία (ανωτέρω παράγραφος 35).

73. Τέλος, το Δικαστήριο κάνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα αφέθηκε ελεύθερη στις 12 Απριλίου 2010, δηλαδή εντός της προθεσμίας έξι μηνών που προέβλεπε η εθνική νομοθεσία (άρθρο 76 §3 του Νόμου 3386/2005) και όπως προέβλεπε η απόφαση της 18^{ης} Οκτωβρίου 2009 που παρέτεινε την κράτηση της ενδιαφερομένης (ανωτέρω παράγραφος 9) αφού το Διοικητικό Πρωτοδικείο διαπίστωσε την παρέλευση της προθεσμίας αυτής καθώς και ότι συνέτρεχαν νέα πραγματικά περιστατικά που καθιστούσαν δυνατή την απόλυση αυτή (ανωτέρω παράγραφος 25).

74. Με βάση τα ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η κράτηση της προσφεύγουσας δεν ήταν αυθαίρετη και ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν «νόμιμη» υπό την έννοια του άρθρου 5 §1 (στ) της Σύμβασης.

75. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 35 §§3(α) και 4 της Σύμβασης.

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 §4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

76. Η προσφεύγουσα κατηγορεί τις εθνικές αρχές ότι δεν εξετάσανε επαρκώς τα παράπονά της σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της κράτησής της, ο οποίος σύμφωνα με την προσφεύγουσα προέκυπτε από τις συνθήκες κράτησής της και την εξακολούθηση της κράτησής της ενώ οι Αρχές καθυστέρησαν την προετοιμασία της απέλασής της και ενώ η ίδια είχε καταθέσει αίτηση ασύλου. Επικαλείται το άρθρο 4 της Σύμβασης το οποίο ορίζει τα εξής:

«Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου ίνα τούτο αποφασίσει εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως».

77. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα άσκησε επανειλημμένως αντιρρήσεις κατά της κράτησής της ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, ο οποίος τις εξέτασε όχι μόνον υπό το πρίσμα του κινδύνου διαφυγής της προσφεύγουσας και του ότι ήταν επικίνδυνη για την δημόσια τάξη και ασφάλεια αλλά λαμβάνοντας υπόψη και τους άλλους λόγους που επικαλέστηκε. Τους απέρριψε εντός πολύ σύντομων προθεσμιών και με λεπτομερή αιτιολογία.

78. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι, στις πρώτες της αντιρρήσεις της 2ας Νοεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα ανέφερε, αορίστως κατά την άποψη της Κυβέρνησης, «απαράδεκτες συνθήκες κράτησης λόγω του υπερπληθυσμού που επικρατούσε στους χώρους», χωρίς να διευκρινίζει ποιες ήταν οι συνθήκες και χωρίς να στηρίζει τον ισχυρισμό της με συγκεκριμένα στοιχεία, λόγους για τους οποίους το Πρωτοδικείο απέρριψε το παράπονο αυτό χωρίς ιδιαίτερη αιτιολογία. Αντίθετα, υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο απέρριψε με συγκεκριμένη αιτιολογία τον ισχυρισμό περί απουσίας κινδύνου διαφυγής τον οποίο η προσφεύγουσα θεμελίωσε πιο λεπτομερώς. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης ότι η ενδιαφερόμενη, στην αίτηση ανάκλησης της 17^{ης} Νοεμβρίου 2009, επανέλαβε τον ισχυρισμό της και πάλι χωρίς συγκεκριμένα στοιχεία, και χωρίς να επικαλείται νέα στοιχεία που θα δικαιολογούσαν νέα διαφορετική απόφαση του Πρωτοδικείου ως προς το θέμα αυτό. Τέλος, το Διοικητικό Πρωτοδικείο εξέτασε τα παράπονα της προσφεύγουσας σχετικά με την αίτηση ασύλου της, τα προβλήματα υγείας της και τα προβλήματα υγείας της κόρης της και θεώρησε ότι δεν ήταν επαρκώς θεμελιωμένα ώστε να μπορέσουν οι δικαστές να διατάξουν την άρση της κράτησης.

79. Η προσφεύγουσα επικαλείται τα συμπεράσματα του Δικαστηρίου στην απόφαση *Tabesh* (προαναφερθείσα §§62-63) σχετικά με την ανεπάρκεια του εθνικού δικαίου ως προς την αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου της κράτησης ενόψει απέλασης. Επαναλαμβάνει ότι η

Πρόεδρος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης απέρριψε τις αντιρρήσεις της σχετικά με την εξακολούθηση της κράτησής της χωρίς να εξετάσει τους ισχυρισμούς της ως προς τις καταγγελλθείσες συνθήκες.

80. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έννοια της νομιμότητας («*lawfulness*», *régularité*, *légalité*) πρέπει να έχει την ίδια σημασία στην παράγραφο 4 του άρθρου 5 της Σύμβασης με αυτή της παραγράφου 2, έτσι ώστε το άτομο που κρατείται να μπορεί να ελέγξει την κράτησή του όχι μόνον υπό το πρίσμα του εθνικού δικαίου, αλλά επίσης της Σύμβασης, των γενικών αρχών που καθιερώνει και του σκοπού των περιορισμών που επιτρέπει η παράγραφος 1. Το άρθρο 5§4 δεν εγγυάται το δικαίωμα σε δικαστικό έλεγχο τέτοιας εμβέλειας που να επιτρέπει στο Δικαστήριο να υποκαταστήσει στο σύνολο των εκφάνσεων της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων των κρίσεων καθαρής σκοπιμότητας, με την δική του κρίση την κρίση της Αρχής από την οποία εκδόθηκε η απόφαση. Ούτε θέλει έναν έλεγχο τόσο ευρύ που να εκτείνεται σε καθεμία από τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για τη νομιμότητα της κράτησης ενός ατόμου με βάση τη παράγραφο 1 (προαναφερθείσες *Chahal*, §127 και *Dugoz*, §61).

81. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η προσφεύγουσα κατέθεσε δύο φορές αντιρρήσεις κατά της εξακολούθησης της κράτησής της (στις 2 και στις 17 Νοεμβρίου 2009) και τρεις φορές (στις 25 Ιανουαρίου, 8 Μαρτίου και 10 Απριλίου 2010) αιτήσεις ανάκλησης της απόφασης 1371/2009 που απέρριπτε τις αντιρρήσεις της. Μεταξύ των λόγων που μπορούσαν να δικαιολογήσουν την άρση της κράτησής της, η προσφεύγουσα ανέφερε εκτός από την απουσία κινδύνου διαφυγής και απειλής για την δημόσια τάξη (δηλαδή τους λόγους που προβλέπει το άρθρο 76§4 του Νόμου 3386/2005), τις συνθήκες κράτησής της (αντιρρήσεις της 2ας και 17^{ης} Νοεμβρίου 2009), το αίτημα ασύλου της (αντιρρήσεις της 17^{ης} Νοεμβρίου 2009), την θέλησή της να αποχωρήσει από την Ελλάδα για να

πάει στην κόρη της που ήταν άρρωστη (αίτηση της 25^{ης} Ιανουαρίου 2010), την κατάσταση της υγείας της και την καθυστέρηση της προετοιμασίας της απέλασής της από τις Αρχές (αντίστοιχα αιτήσεις της 8^{ης} Μαρτίου και 10^{ης} Απριλίου 2010).

82. Το Δικαστήριο διαπιστώνει πρώτον ότι στις 19 Ιανουαρίου 2010 ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης απέρριψε τα παράπονα της προσφεύγουσας ως προς τις συνθήκες κράτησής της αναφερόμενος ιδιαίτερα στα συμπεράσματα της Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) μετά την επίσκεψή της στις 18 Σεπτεμβρίου 2009 (ανωτέρω παράγραφος 18). Επίσης, στην απόφασή του αρ. 80/2010 της 25^{ης} Ιανουαρίου 2010, το Διοικητικό Πρωτοδικείο απέρριψε την αίτηση ανάκλησης της προσφεύγουσας με την αιτιολογία ότι δεν είχε προσκομίσει τα κατάλληλα έγγραφα για να αποδείξει την ασθένεια της κόρης της την οποία επικαλούνταν για να πάει κοντά της (ανωτέρω παράγραφος 20). Επίσης, στις 16 Μαρτίου 2010, το Πρωτοδικείο απέρριψε νέα αίτηση ανάκλησης θεωρώντας ότι τα ιατρικά πιστοποιητικά που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν αρκούσαν για να αποδείξουν την επιδείνωση της υγείας της (ανωτέρω παράγραφος 23). Τέλος, στις 12 Απριλίου 2010, το Πρωτοδικείο διέταξε την άρση της κράτησης αφού έκανε δεκτό ότι η κράτηση της προσφεύγουσας σε τρεις ημέρες θα έφτανε το ανώτατο όριο κράτησης που προέβλεπε ο νόμος, ότι η ενδιαφερομένη είχε ταξιδιωτικά έγγραφα και ότι η διοίκηση δεν είχε ξεκινήσει καμία ενέργεια ενόψει της απέλασης, ότι δεν είχε διαπράξει κανένα άλλο αδίκημα πλην της παράνομης εισόδου και διαμονής, ότι είχε προβλήματα υγείας και είχε γνωστή διαμονή όπου θα μπορούσαν να την αναζητήσουν για την εκτέλεση της απέλασης (ανωτέρω παράγραφος 25).

83. Από τις αποφάσεις αυτές προκύπτει ότι οι εθνικές αρχές εξέτασαν τα παράπονα της προσφεύγουσας κατά τρόπο που ικανοποιεί τα κριτήρια της

νομολογίας του Δικαστηρίου όπως αυτά αναφέρονται ανωτέρω στην παράγραφο 80.

84. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 35 §§3(α) και 4 της Σύμβασης.

IV. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

85. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. Ζημία

86. Η προσφεύγουσα ζητεί 15.000€ για την ηθική βλάβη που υπέστη.

87. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό αυτό είναι υπερβολικό και δεν δικαιολογείται από τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης. Υποστηρίζει ότι η επιδίκαση στην προσφεύγουσα υπέρογκων ποσών λόγω ηθικής βλάβης περιορίζει τους πόρους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξάλειψη των προβλημάτων στα οποία οφείλονται οι διαπιστωθείσες παραβιάσεις και ότι αυτό ισχύει και στην παρούσα οικονομική κατάσταση και καλεί το Δικαστήριο να το λάβει υπόψη του στην εξέταση των αξιώσεων της προσφεύγουσας.

88. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι συμπέρανε την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στην προσφεύγουσα 8.000€ λόγω ηθικής βλάβης.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

89. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα δεν υπέβαλε κανένα αίτημα καταβολής εξόδων και δικαστικής δαπάνης. Επομένως, δεν της επιδικάζει κανένα ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

90. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από το άρθρο 3 της Σύμβασης και απαράδεκτη για τα περαιτέρω

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης,

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 της Σύμβασης, το ποσό των οκτώ χιλιάδων ευρώ (8.000€) συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα αυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες

№ Φ 092.22/3904

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Μαΐου 2013, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§2 και 3 του Κανονισμού.

Søren Nielsen
Γραμματέας

Isabelle Berro-Lefèvre
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα